

Aan de voorzitter en leden van de commissie Binnenlandse Zaken van de Tweede Kamer

Den Haag, 28 januari 2014

Betreft: voorstel wijziging Gemeentewet etc. (wetsvoorstel 33691)

Geachte dames en heren,

Aanstaande donderdag staat als hamerstuk de wijziging van de Gemeentewet, Provinciewet etc. voor de vergadering van de Tweede Kamer geagendeerd. De voorgestelde wijziging betekent een ingrijpende wijziging van deze wetten en betekent voorts een breuk met het principe dat over personen schriftelijk wordt gestemd. Wij verzoeken u daarom met klem om het onderhavige wetsvoorstel te amenderen in die zin dat de nota van wijziging geen onderdeel uitmaakt van het wetsvoorstel en dat voor wijziging van de Gemeentewet/Provinciewet, zoals beoogd met de nota van wijziging, een separaat wetsvoorstel wordt ingediend waarvoor de gebruikelijke consultaties plaatsvinden en ook het advies van de Raad van State wordt ingewonnen dan wel dat u bij amendement de Nota van Wijziging niet overneemt. Ter toelichting op het voorgaande moge het volgende dienen.

Procedureel

Op 4 juli 2013 is het voorstel tot wijziging van de Gemeentewet, de Provinciewet etc. (wetsvoorstel 33691) ingediend. Op 18 december 2013 is een herziene agenda t.b.v. de procedurevergadering d.d. 19 december 2013 van uw commissie toegezonden i.v.m. de toevoeging van agendapunten, waaronder wetsvoorstel 33691. Op 19 december 2013, op de dag van uw procedurevergadering, is aan dat wetsvoorstel een nota van wijziging toegevoegd. Vervolgens is besloten om het wetsvoorstel inclusief de nota van wijziging aan te melden voor plenaire behandeling. Het gewijzigde wetsvoorstel 33691 is nu zonder enige openbare reflectie op de Nota naar Aanleiding van het Verslag en de Nota van Wijziging als hamerstuk geagendeerd voor de plenaire vergadering op donderdag 30 januari a.s. Wij vinden deze handelwijze niet zorgvuldig, zeker naar de volksvertegenwoordigers in de betreffende bestuurslagen waar wordt ingegrepen in stemprocedures.

Inhoudelijk

Wij willen u met deze brief attenderen op een ingrijpende aanpassing van de Gemeentewet en van de Provinciewet die met deze nota van wijziging wordt voorgesteld. Door aanbieding van de nota van wijziging op de dag van de procedurevergadering en vervolgens plenaire behandeling op korte termijn heeft uw kamer niet eerder kennis kunnen nemen van onze bezwaren op de nota. Overigens zijn wij ook niet door de minister geconsulteerd.

Voorgesteld wordt de stemming over (her)benoeming en ontslag van 'politieke ambtsdragers' (met wie gelet op de toelichting bij de nota van wijziging bedoeld wordt op de commissaris van de Koning, de gedeputeerde, de burgemeester en de wethouder) voortaan niet meer schriftelijk te laten plaatsvinden, maar hoofdelijk. Artikel 31 van de Gemeentewet/Provinciewet, waarin is vastgelegd dat de stemming over personen voor het doen van benoemingen, voordrachten of aanbevelingen geheim is, zou geen betrekking hebben op politieke ambtsdragers. De minister onderbouwt die stelling met het argument "dat bij dergelijke stemmingen immers de vertrouwensvraag aan de orde is".

Wij hebben hier een andere opvatting over en vinden dat genoemd argument van de minister geen grond heeft.

a. Stemmen over personen is geheim

De burgemeester (wethouder, commissaris, gedeputeerde) geniet het vertrouwen als de meerderheid van de raad/staten een stem op hem/haar uitbrengt. En bij een aanbeveling behoeft een stem op persoon A niet in te houden dat persoon B geen vertrouwen geniet, maar vindt het raads- of statenlid wellicht persoon A een nog betere kandidaat dan persoon B.

De belangrijkste redenen waarom wettelijk is vastgelegd (en niet alleen in het bestuursrecht en in Nederland, maar ook in het privaatrecht en in andere rechtsstaten) dat de stemming over de benoeming van personen geheim is, zijn:

1. De stem op een persoon dient de stemgerechtigde volledig vrij te kunnen uitbrengen zonder enige druk van buitenaf. Het betreft een persoonlijke keuze van de kiezer en die keuze moet hij/zij in alle vrijheid kunnen maken. Die waarborg is er alleen bij schriftelijke stemming en niet bij hoofdelijke stemming.
2. De gekozene dient niet belast te worden met de kennis wie er wel of niet op hem/haar heeft gestemd. Die kennis kan immers leiden tot vooringenomenheid of tot de – al dan niet terechte – aanname van vooringenomenheid bij de gekozene door de kiezer.

Wij hebben ook een andere opvatting over de overige argumenten in de toelichting op de nota van wijziging. De minister haalt aan dat er onduidelijkheid is over de wijze van stemmen. Deze onduidelijkheid wordt echter niet veroorzaakt door onduidelijke wetsbepalingen, maar door het opnemen van een onduidelijke regeling in een ministeriële circulaire (i.c. de circulaire benoeming, functioneringsgesprekken en herbenoeming burgemeester d.d. augustus 2012). De stelling dat artikel 31 inzake de geheime stemming een uitzondering vormt op "de hoofdregel van artikel 32 inzake de hoofdelijke stemming" is volgens ons niet juist; er is geen sprake van een hoofdregel en een uitzondering daarop, maar van twee gelijkwaardige bepalingen.

b. Leden van de vertrouwenscommissie hebben een geheimhoudingsplicht

Daarnaast is het voorstel ook strijdig met de Gemeentewet en met het voorliggende wetsvoorstel zelf aangezien een inbreuk wordt gemaakt op in ieder geval artikel 61c Gemeentewet waarin immers ondermeer is bepaald dat ten aanzien van de beraadslagingen in de vertrouwenscommissie voor de benoeming van een nieuwe burgemeester voor de leden van de vertrouwenscommissie een geheimhoudingsplicht geldt. Dat geldt ook voor de besloten vergadering over de voordracht. Deze geheimhoudingsplicht kan niet worden opgeheven. Het is recent al meerdere malen voorgekomen dat een vermoeden van het schenden van de geheimhoudingsplicht heeft geleid tot een op grond van artikel 162 Wetboek van Strafvordering verplichte aangifte van een ambtsmisdrijf.

Het voorliggende wetsvoorstel bevat een voorstel om ook voor de herbenoeming een vertrouwenscommissie in te stellen (artikel I, onder G) en ook daarop de geheimhoudingsbepaling van toepassing te laten zijn (artikel I, onderdeel H). De Memorie van Toelichting (§ 3.1) laat er eveneens geen misverstand over bestaan dat de vertrouwelijkheid zowel bij de benoeming als de herbenoeming zeer hoog in het vaandel staat. Dit accentueert nogmaals dat de leden van de gemeenteraad op generlei wijze blij moeten geven van hetgeen in de vertrouwenscommissie is gewisseld en daartoe door een hoofdelijke stemming in feite toe gedwongen worden. De conclusie van de aanbeveling uit de vertrouwenscommissie die zowel aan de Minister als aan de raad wordt gemeld en daarmee ook openbaar wordt, bevat geen stemverhoudingen. Bovendien wordt bij een benoeming alleen de naam van de kandidaat die voor benoeming wordt voorgedragen bekend gemaakt.

Wij zijn van mening dat een lid van de vertrouwenscommissie en de raad zich dan ook geheel vrij moet kunnen voelen de stem uit te brengen zoals hij/zij ook in de vertrouwenscommissie heeft laten blijken. De enige mogelijkheid daartoe is een geheime schriftelijke stemming.

Alhoewel de benoeming van wethouders van minder zorgvuldigheidsvoorschriften is voorzien, moet het voor raadsleden ook mogelijk zijn door middel van een schriftelijke stemming zijn voorkeuren voor de voorgedragen kandidaten in alle beslotenheid die past bij het stemmen over personen, kenbaar te maken.

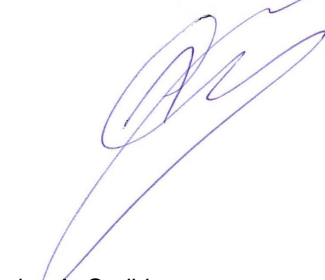
c. Raadsleden zijn tegen

Tot slot, een peiling zaterdag jl. onder een honderdtal raadsleden aanwezig tijdens de bijeenkomst Raad op Zaterdag van het Raadsledenprogramma/Actieprogramma Lokaal Bestuur van de VNG en Raadslid.Nu heeft opgeleverd dat 98% van de aanwezigen zich heeft uitgesproken tegen hoofdelijk stemmen over benoemingen.

Wij zijn van mening dat de nota van wijziging dusdanig fundamenteel is, dat het wijzigingsvoorstel behandeling in de Kamercommissie vereist, met de mogelijkheid tot inbreng door belanghebbenden voor de hand zou hebben gelegen.

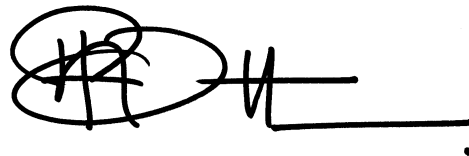
Wij vragen u dit onderdeel nu geen onderdeel van besluitvorming te laten zijn.

Met vriendelijke groet,
namens de Vereniging van Griffiers,



drs. A. Oudbier,
voorzitter

namens Raadslid.Nu,



P. A. Otten
voorzitter

c.c.: voorzitter en leden commissie BZK/AZ van de Eerste Kamer